

CHRISTOPHER HILL
İngiltere'de Devrim Çağı
1603-1714

The Century of Revolution, 1603-1714

© 1961, 1980 Christopher Hill

Bu kitabın yayın hakları Taylor & Francis Group'un yan kuruluşu olan Routledge'tan alınmıştır.

İletişim Yayınları 2266 • Tarih Dizisi 104

ISBN-13: 978-975-05-1886-7

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI "Orange'lı William'ın 1688'de İngiltere'ye gelişi",

Henry Tyrrell, *History of England* (yaklaşık 1860)

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Ekrem Solgun

DİZİN Emre Bayın

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

CHRISTOPHER HILL

İngiltere'de
Devrim Çağı
1603-1714

The Century of Revolution, 1603-1714

ÇEVİREN *Uygur Kocabaşoğlu*

JOHN EDWARD CHRISTOPHER HILL 6 Şubat 1912'de York'ta doğdu. Anglikan Kilisesi'ne bağlı olmayan orta sınıf bir ailede yetişti. York'ta St. Peter's School'a devam etti ve 1931'de tarih okumak için University of Oxford, Balliol College'a girdi. Mezuniyetinin ardından Oxford, All Souls College'dan doktora bursu aldı (1934-1938) ve 1936'dan 1938'e kadar Cardiff Tarih Bölümü'nde okutmanlık yaptı. Cardiff'e gitmeden önce, bir yıl Sovyetler Birliği'nde bulunarak Sovyet tarihçilerin İngiliz tarihi, özellikle 17. yüzyıl İngiliz tarihi üzerine yaptıkları çalışmalarını inceledi. Hill, daha sonra bu konu hakkında İngiliz okuyucular için bir dizi makale yazdı. Ayrıca bu seyahatinin ardından Komünist Parti'ye katıldı. 1938'de modern tarih üzerine doktora ve özel öğretmenlik yapmak üzere Balliol College'a döndü. Savaş sırasında orduda görev yaptı ve daha sonra (Rusça ve Sovyetler Birliği hakkındaki bilgisi nedeniyle) Dışişleri Bakanlığı'nda çalıştı. Bu dönemde, K.E. Holme takma adıyla *The Two Commonwealths* adlı kitabı yazdı. Bir sonraki yıl Oxford ve Balliol'a döndü. 1958'den 1965'e kadar, üniversitede 16. ve 17. yüzyıl tarihi üzerine okutmanlık yaptı ve 1965'te Balliol College'ın yöneticiliğine seçildi. 1978'de emekli oluncaya kadar bu görevine devam etti. Emekli olduktan sonra, Open University, Australian University ve Rutgers University'de ordinarius profesörlük yaptı. 23 Şubat 2003'te aramızdan ayrılan Hill'in eserlerinden bazıları şunlardır: *The English Revolution, 1640* (1940, 1955), *Lenin and the Russian Revolution* (1947), *Economic Problems of the Church: From Archbishop Whitgift to the Long Parliament* (1956), *Puritanism and Revolution: Studies in Interpretation of the English Revolution of the 17th Century* (1958), *The Century of Revolution, 1603-1714* (1961), *Intellectual Origins of English Revolution* (1965), *Reformation to Industrial Revolution: A Social and Economic History of Britain, 1530-1780* (1967), *God's Englishman: Oliver Cromwell and the English Revolution* (1970), *Antichrist in Seventeenth-Century England* (1971), *The World Turned Upside Down: The Radical Ideas during the English Revolution* (1972) [Dünya Altüst Oldu: İngiliz Devrimi'nde Radikal Düşünceler, çev. Uygur Kocabaşoğlu, İletişim Yayınları, 2013], *Change and Continuity in Seventeenth-Century England* (1974).

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	7
YAZARIN ÖNSÖZÜ.....	9
1 GİRİŞ YERİNE.....	13

BİRİNCİ KISIM

1603-1640

2 OLAYLARIN ANLATISI.....	21
3 EKONOMİ.....	29
4 SİYASET VE ANAYASA.....	63
5 DİN VE DÜŞÜNCE.....	101
6 SONUÇ, 1603-1640.....	133

İKİNCİ KISIM

1640-1660

7 OLAYLARIN ANLATISI.....	145
8 SİYASET VE ANAYASA.....	155
9 EKONOMİ.....	185
10 DİN VE DÜŞÜNCE.....	205
11 SONUÇ, 1640-60.....	235

ÜÇÜNCÜ KISIM

1660-1688

12 OLAYLARIN ANLATISI.....	243
13 EKONOMİ.....	251
14 SİYASET VE ANAYASA.....	277
15 DİN VE DÜŞÜNCE.....	299

DÖRDÜNCÜ KISIM

1688-1714

16 OLAYLARIN ANLATISI.....	315
17 EKONOMİ.....	321
18 SİYASET VE ANAYASA.....	337
19 DİN VE DÜŞÜNCE.....	357
20 SONUÇ, 1660-1714.....	375
SONSÖZ.....	381

Ekler

EK A: Hükümdarlar ve Parlamentolar.....	387
EK B: Canterbury Başpiskoposları.....	389
EK C.....	391
EK D: Ekonomik Dalgalanmalar.....	397
LÜGATÇE.....	399
DAHA İLERİ OKUMA İÇİN KAYNAKLAR.....	429
DİZİN.....	435

KISALTMALAR LISTESİ

- Econ. H. R. Economic History Review
P. and P. Past and Present
H. M. C. Historical Manuscripts Commission
T. R. H. S. Transactions of the Royal Historical Society

YAYINEVİNİN NOTU: Christopher Hill'in metnin orjinalinde vurgulamak amacıyla büyük harfle yazdığı kelimeler çeviride de aynen korunmuştur. İmla uygulamasında bu farklılık gözetenilmiştir. Çeşitli kurum, organ ve toplulukları anlatan kelimeler metin içinde orjinal halleriyle bırakılmış, geniş açıklamalara çevirmen tarafından hazırlanan Lügatçe'de yer verilmiştir. Lügatçe'de yer alan kavramlar metin içinde (*) ile belirtilmiştir.

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Bu kitabın düzenlenişi bir açıklama gerektiriyor. Pek çok ders kitabında bulunabilecek şeyleri tekrarlamaktan kaçınmak ve açıklama girişimlerine daha fazla yer ayırabilmek için anlatı bölümlerinde olayların yalnızca açık bir özetini verdim. Okuyucu, örneğin ilk sayfalarda “Cokayne Projesi”nden herhangi bir açıklama yapılmadan söz edildiğini görünce sabırlı olmalıdır zira bu konu ilerideki sayfalarda ayrıntılı olarak tartışılacaktır. Dizin, teknik terimlerin tanımlarının nerede bulunabileceğini gösteriyor ve metinde tam olarak nitelenmeyen kişilerin biyografik ayrıntılarını veriyor. 17. yüzyıl kaynaklarından yapılan alıntılar modernleştirilmiştir. Tarihler eski sisteme göre verilmiştir. 17. yüzyıl İngilteresi Kıta’da kullanılan Yeni Sistem’in on gün gerisindedir. Ama ben pek çok 17. yüzyıl İngiliz’inin genellikle yaptığı gibi yılın başlangıcını 25 Mart olarak değil de 1 Ocak olarak aldım.

Bu serilerin* planı eksiksiz bir dokümantasyona izin vermiyor. Bir başkasının düşüncesini bilinçli olarak kullandığım ya da metinden kolaylıkla anlaşılamayacak şekilde bir tarihçiden bir ibare aktardığım zaman, normal olarak dipnotlarda kaynağı

(*) Bu kitabın da içinde yer aldığı “The Norton Library History of England” kitap dizisi kastedilmektedir.

göstermiş olduğumu umuyorum. Ancak, Sir G. R. Clark, Profesör W. Haller, Profesör W. K. Jordan, Mr. E. Lipson, Mr. David Ogg ve Profesör R. H. Tawney'den o kadar çok şey aldım ki burada yalnızca genel olarak minnettarlığımı ifade edebilirim. Clarendon'un *History of the Rebellion*'undan (*Ayaklanmanın Tarihi*) ve *Life*'ından (*Hayat*) alınan parçalar, Clarendon Press'in lütufkâr izniyle kullanıldı. Profesör F. J. Fisher'in, ormanların ve metruk arazilerin tarıma açılması hakkındaki konuşmasından ve Dr. Hobsbawm, Mr. A. L. Morton ve Mr. Lionel Munby ile yapılan tartışmalardan yararlandım. Bu her ne kadar belgenemezse de, şimdi yirmi beş yılı aşkın bir sürede öğrencilerle tekrar tekrar yapılan tartışmalarda bu düşünceleri savunmak durumunda kalmamış olsaydım, düşüncelerimin en azından daha az pişmiş olacağının bilincindeyim.

Dr. J. B. Owen, Mr. Lawrence Stone ve Mr. Angus Walker bu kitabı daktilo edilmiş haliyle okudular ve kitap onların dikkatli eleştirilerinden çok yararlandı. Serinin genel editörleri teşvikâr ama dikkatliyidiler ve Mr. Denis Mack Smith ne demek istediğimi ifade etmekte bana çok yardımcı olmak için pek çok zaman harcadı. Mr. Richard Grassby çok büyük bir nezakete prova baskıları okudu. En büyük minnettarlığım, her zaman olduğu gibi, karımadır.

C. H., 1960

Mr. R. Barnes, Dr. G. R. Elton, Dr. H. Koeppler, Profesör V. De Sola Pinto, Mrs. Menna Prestwich ve özellikle Mr. John Cooper'a ilk baskıdaki yanlışlara işaret ettikleri için çok müteşekkirim. Onların bu güzel tavsiyelerini kabul etmeye inatla karşı çıkmışsam, suç yalnızca benimdir.

C.H., 1961

Gözden geçirenlerin işaret etmiş oldukları kimi eksikleri düzeltmede yeni baskı fırsatından yararlandım. Profesör John Bromley ve Mr. Ivan Roots'un önerdikleri düzeltmeler için

özellikle minnettarım. Ayrıca Profesör Habakkuk'un *Economic History Review*, Ağustos 1962'deki *Interregnum* maliyesi hakkındaki makalesine dayalı olarak kimi düzeltmeler yaptım.

C. H., 1962

Bu kitabın yazılışından sonra geçen yirmi yıl [1959-1979] içinde, 17. yüzyıl İngiltere tarihi üzerine pek çok değerli çalışma yapıldı. Bu baskı için, bana göre bu çalışmaların en önemli sonuçlarını metne katmak için kimi küçük değişiklikler yaptım ve 3., 5. ve 8. Bölümlerin sonlarına, özellikle önemli kitaplara dikkat çeken notlar ekledim.

Thorold Rogers'ın sayılarına dayalı şekil 2 ve 3'ü muhafaza ettim ve E. H. Phelps Brown ve S. V. Hopkins'in hesaplamalarına dayalı şekilleri, kimi eleştirmenlerin önerilerine rağmen, onların yerine koymadım. Phelps Brown ve Hopkins, ücretler açısından, "1700 yılına kadar Thorold Rogers'a dayandıklarını" ifade ediyorlar ("Seven Centuries of Building Wages", *Economica*, Yeni Seri, XXII, 1955, s. 195: karşılaştırınız aynı yazarlar *Economica*, XXIII ve XXIV, 1956 ve 1957). Fiyat hareketlerinin bir grafiği en kolay bir şekilde R. B. Outhwaite'in *Inflation in Tudor and Stuart England*'inde bulunabilir (Economic History Society, *Studies in Economic History*, 1969, s. 11). Bu grafik Phelps Brown ve Hopkins'in verilerine dayanmaktadır. Benim Şekil 2'ne göre bunun en büyük avantajı, on yıllık değil de yıllık dalgalanmaları göstermiş olmasıdır. Ancak hareketin geneli esas itibarıyla aynıdır.

Düzeltilmelerdeki yardımları için, adlarını sayamayacak kadar çok kişiye müteşekkirim ama Mr. John Dunn'un adını, 1962'de Locke hakkındaki bir yanlış ifadeyi düzeltmem konusunda beni uyarılmış olduğu halde benim bunu yapamamam nedeniyle, özellikle belirtmeliyim.

C.H., 1979

1

GİRİŞ YERİNE

*Ama nasıl açıklayabilirim, sana nasıl açıklayabilirim?
Açıkladıktan sonra daha az anlayacaksın.
Sana anlatabilmeyi umduğum tek şey,
Yalnızca olaylardır: ne olup bittiği değil.
Ve kendisine asla hiçbir şey olmamış olan halk
Olayların önemsizliğini anlayamaz.*

– T.S. Eliot, *The Family Reunion*

Tarih, olayların bir anlatısı değildir. Tarihçinin zor olan görevi ne olup bittiğini açıklamaktır. 1603 ve 1714 arasındaki yıllar belki de İngiliz tarihinin en belirleyici yıllarıydı. Tarihler keyfidir, zira toplumun hayatına değil, kraliçelerin ölümüne işaret eder. Bununla birlikte 17. yüzyılda modern İngiliz toplumu ve modern bir devlet şekillenmeye başlamıştır ve İngiltere'nin dünyadaki pozisyonu dönüşmüştür. Bu kitap, kral ve kraliçelere ya da “toplum” ve “devlet” gibi soyutlamalara olduğu kadar, sıradan İngiliz erkek ve kadınlarına “ne olduğunu” kavramak için bilinen olayların derinine nüfuz etmeye çalışmaktadır. 17. yüzyılda olanlar bugün hâlâ yeterince bizim bir parçamızdır; düşünme biçimlerimizin, önyargılarımızın, umutlarımızın, anlamaya değer birer parçasıdır.

Dönemin kuş bakışı manzarasıyla başlamak yardımcı olabilir. Bu dönem, İngiltere ve İskoçya Tahtlarını birleştiren Kral James'in Taht'a çıkışıyla başlar: 1707 yılında Parlamento, Kral James'in gerçekleştirmekte başarılı olamadığı daha sağlam bir birliği gerçekleştirdi. James, adaylığını Elizabeth'in desteklediği kalıtsal bir hakla başarılı oldu; 1714'te I. George Taht'ını daha sağlam kalıtsal haklara sahip pek çok kişinin varlığına rağmen, Parlamento'nun kararına borçluydu. James kendinden önceki *Tudor*'lar* gibi kendisine en uygun gelen gözdelere ve bakanları seçti; 18. yüzyılın başına gelindiğinde bakanlar bir Parlamento çoğunluğuna dayanmadan hükümet edemiyorlardı. James'in hâlâ, yönetimini Taht'ın arazilerinden, feodal vergilerden ve gümrüklerden finanse ederek "kendi gelirleriyle yaşamayı" bekleniyordu: Kral'ın kamusal ve özel mevkii arasında bir fark gözetilmiyordu. Kral'ın mutlak takdir hakkıyla toplanan Parlamento'nun (her ne kadar burada teori, uygulamadaki zorunluluğun gerisinde kalıyorsa da) yalnızca olağanüstü durumlarda vergi koyması bekleniyordu. 1714 yılına gelindiğinde Parlamento, neredeyse sürekli toplantı halindeydi, maliyenin tam denetimini ele geçirmişti. James'in saltanat yıllarında toprak sahibi sınıfın üyelerinin bizzat kendileri, anlamsız bir şekilde az vergilendirildiklerini itiraf ediyorlardı; Anne'in saltanat yıllarında Marlborough'nun savaşlarını *gentry** finanse ediyordu. O zamana gelindiğinde Parlamento yürütme üzerinde ve ilk *Stuart* krallarının kendi özel yetki alanları olarak gördükleri dış politika da dahil yürütmenin bütün eylemleri üzerinde bir dereceye kadar denetim sağlamıştı. James ve Charles, ülkenin ekonomik hayatının istikrarını etkileyen konularda keyfi hareket ediyorlardı; gümrükleri artırıyor ya da indiriyor, sınaî tekeller bahşediyor, fiyatları denetliyor, arazinin çitlenmesini yasaklıyorlardı. Ekonomi ileri derecede düzenleniyordu. Dönemin sonunda iktisat politikası Parlamento tarafından şekillendiriliyor ve pek çok alanda düzenlemenin yerini *laissez-faire* almış bulunuyordu. Bu durum *Bank of England* (İngiltere Merkez Bankası), *National Debt** (Ulusal Borçlar İdaresi) ve diğer modern finansal kurumların ortaya çıkmasını mümkün kıldı.